

Lund Universitet

Sociologiska institutionen

Avdelningen för socialantropologi

SANK01 – VT 2013

C-uppsats, 15 hp

Judar i Malmö

-

En kvalitativ studie om judars uppfattning om sin situation som en
minoritet i Malmö

Författare: David Oleksy

Handledare: Christer Lindberg

Abstrakt

Mitt mål med uppsatsen har varit att undersöka hur fem personer som identifierar sig som judar upplever sitt liv i Malmö. Jag har genomfört studien genom intervjuer där frågor om deras tro, symboler, självbild, upplevelser, framtid och Israel har ställts. De har genomförts på ett så objektivt sätt som möjligt utan exempelvis negativa antydningar då jag inte ville gå in eller att mina respondenter gick in med förutfattade meningar. Resultatet av intervjuerna visar att majoriteten av mina respondenter själva eller en bekant till dem, har utsatts för antisemitism och orsaken har varit att de är judar och delvis ansvariga för Israels handlingar. Detta har lett till att några av dem döljer sin tro genom att undvika religiösa symboler som davidsstjärnan och kippan. De yngre respondenterna var mer utsatta och skeptiska till situationen för judar i Malmö än de äldre. Dock var alla överens om att framtiden ser mörk ut i Malmö för dem och därför ser några av dem Israel som en möjlig boplats i framtiden.

Nyckelord: judar, antisemitism, Israel, tro, symboler.

Abstract

The aim of my essay has been to examine how five people that identify themselves as jews experience their lives in Malmö. I have completed the study through interviews where questions about their faith, symbols, self image, experiences, the future and Israel have been asked. I did the interviews as objectively as possible without for example negative indications because I did not want me or my respondents to go into them with preconceptions. The result of the interviews shows that the majority of my respondents or an acquainted to them have been subjected to antisemitism and the reason has been that they are jews and therefore partly responsible for Israels actions. This has led to where some of them hide their faith by avoiding religious symbols as the star of David and the kippah. The younger respondents were more subjected and more skeptical towards the situation for jews in Malmö than the older ones. However, they were all agreeing on the fact that the future is looking dark in Malmö for them and that is why a couple of them see Israel as a possible solution for the future.

Keywords: jews, anti-semitism, Israel, faith, symbols.

Förord

Jag vill främst tacka mina respondenter som ställde upp och berättade om privata delar av sina liv. Tack vare dem kunde jag genomföra en intressant studie.

Jag vill även tacka min handledare och mina närstående som gav mig vägledning och rådgivning under studien.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
2. Disposition.....	1
3. Avgränsning.....	1-2
4. Metod.....	2
4.1. Metoddiskussion.....	3
5. Etik.....	3
6. Validitet och reliabilitet.....	3-4
7. Tidigare forskning.....	4-5
8. Urval.....	5-6
9. Respondenterna.....	6
10. Syfte.....	7
11. Frågeställning.....	7
12. Bakgrund.....	7
12.1. Judarnas historia i Europa.....	7-8
12.2. Judarnas historia i Sverige.....	8-9
13. Begreppsdefinition.....	9
13.1. Religionsfrihet.....	9-10
13.2. Diskriminering.....	10-11
13.3. Diaspora.....	11
13.4. Integration.....	11-12
14. Teori.....	12
14.1. Identitet.....	12-13

14.2. Dubbla grupper och gränser.....	13
14.3. Integration.....	13-14
14.4. Trygghet.....	14
15. Analys.....	15
15.1. Identitet.....	15-18
15.2. Integration.....	18-19
15.3. Trygghet.....	20-21
15.4. Otrygghet.....	21-22
15.5. Framtid.....	22-24
16. Diskussion.....	24-25
17. Sammanfattning.....	26-28
18. Källförteckning.....	29-30

1. Inledning

Judar och deras historia i främst Europa är ett omtalat och kontroversiellt ämne. De associeras ofta med en stark kultur och benämns ofta som just judar och inte alltid efter deras nationalitet trots att de i många fall kan ha levt i ett och samma land under hela sitt liv. Detta har lett till en rad konsekvenser genom historien och deras öde under andra världskriget är ofta det första som många tänker på när de nämns. Trots dessa händelser så lever de fortfarande under viss förföljelse och kan inte känna sig trygga överallt på grund av deras religiösa tro. Min hemstad Malmö, är en sådan plats enligt bland annat Wiesenthalcentret (URL 4).

2. Disposition

Uppsatsen börjar med inledningen där dess ämne beskrivs och efter denna disposition kommer avgränsningen och metoden som används i forskningen och en metoddiskussion som bland annat visar fördelar med den valda metoden. Efter det kommer etiken i forskningen (intervjuerna med mina respondenter) och validiteten och reliabiliteten i min forskning. En beskrivning av tidigare forskning inom ämnesvalet kommer därefter och sedan en motivering till mitt val av respondenterna och en presentation av dem. Sedan nämns syftet och frågeställningen av uppsatsen.

Därefter kommer bakgrund där judarnas historia i både Europa och Sverige beskrivs. Efter det så kommer delen med begreppsdefinitioner där relevanta begrepp beskrivs och förklaras för att ge en större insyn och förståelse för ämnet. Sedan kommer teorin där mina valda teorier presenteras och därefter analysen som kombinerar mina intervjuer och teorier och visar bland annat på samband.

Slutligen kommer diskussion där några av mina egna åsikter presenteras och sammanfattningen innan källförteckningen avslutar uppsatsen.

3. Avgränsning

Jag har valt att studera judars syn på sin situation som en minoritet i Malmö efter bland annat Wiesenthalcentret avrådan till dem att befinna sig där. De nämner Malmö specifikt som stad och därför har jag valt att avgränsa mig till den här orten samtidigt som det även är väldigt

praktiskt då det är staden jag bor i. Jag har inte valt att fokusera på ett specifikt område i samhället såsom hur judar känner sig på arbetsplatser utan alla områden är tillgängliga och det är respondenterna som kommer att berätta om sina tankar om sin situation som en minoritet i Malmö.

4. Metod

Jag har använt mig av en kvalitativ studie i form av ett fåtal intervjuer med både strukturerade och ostrukturerade frågor för att ta reda på hur judar uppfattar sin situation i Malmö.

Strukturerade intervjufrågor är en av flera metoder som kan användas vid intervjuer och oftast används de strukturerade vid kvantitativa studier men de kan även användas vid kvalitativa. Strukturerade intervjufrågor går ut på att intervjuarna på förhand har tydliga frågor som ställs enligt ett schema. Syftet med det är att respondenterna ska uppfatta frågorna på samma sätt och då kan svaren de ger användas som ett reliabelt resultat vid till exempel jämföringar med andra studier (Bryman 2011:202, 203).

Jag har dock även använt mig av ett par ostrukturerade intervjufrågor för att ytterligare bredda mina svar. Strukturerade intervjufrågor ger svar på mina frågor men ostrukturerade kan även ge intressanta personliga tankar och anekdoter och kan i värsta fall om de inte är relevanta till min uppsats gallras bort. Fördelen med ostrukturerade intervjufrågor är just att de kan ge unikare och intressantare svar på min forskning men nackdelen är även att det ökar chansen radikalt för att respondenterna glider ifrån ämnet och börjar prata om andra ämnen (Bryman 1997:20-22).

Intervjufrågor:

1. Berätta lite om dig själv.
2. Hur känner du dig när du blir tillfrågad om din tro och berättar om den?
3. Är du offentlig med din tro genom att t.ex. bära vissa föremål som visar på din judiska tillhörighet?
4. Har du haft några upplevelser som har skett för att du tillhör din minoritet?
5. Hur tror du omgivningen uppfattar er som minoritet?
6. Hur tror du framtiden ser ut för er som minoritet?
7. Vad anser du om Israel?

4.1. Metoddiskussion

Målet med intervjuerna var att försöka förstå hur respondenterna upplever sin situation i Malmö och då tror jag att individuella intervjuer var ett betydligt bättre val än gruppintervjuer. Jag vet inte hur de skulle reagera på att svara på personliga frågor inför andra och det kunde inte bara ha lett till att de inte var tillräckligt bekväma för att svara ärligt utan även till att de började fokusera på dem andras svar och låta dem påverka sina egna.

Inför en intervju så måste jag som intervjuare även vara påläst på ämnet och det ger en konsekvens av att jag redan på förhand har tankar och fördomar om ämnet. Dock har jag gjort mitt yttersta för att vara så objektiv som möjligt och det har jag gjort genom att låta mina intervjufrågor vara så objektiva som möjligt. Jag har exempelvis undvikt att använda ord som rädsla, hotade och diskriminerade. Detta har gjort att mina respondenter har kunnat svara på frågor samtidigt som de har känt att jag, som intervjuaren inte har några fördomar eller förväntar mig en viss typ av svar.

5. Etik

Jag som har genomfört intervjuerna har försökt uppföra mig på ett sätt där mina respondenter skyddas och känner att de kan vara öppna och ärliga gentemot mig.

Jag informerade mina respondenter om vad syftet var med intervjuerna, att det var fullständigt frivilligt att ställa upp på dem och att de när som helst kunde avbryta dem. Sedan frågade jag dem även om de förstod allting och accepterade det och alla svarade jakande på min fråga.

Jag meddelade och frågade även respondenterna om de ville vara anonyma. Alla svarade jakande på den frågan och slutligen meddelade jag dem även om att de eventuella svaren de skulle ge endast skulle användas i min uppsats.

6. Validitet och reliabilitet

Validiteten är trovärdigheten i forskningsstudien som genomförs. För att öka den så använde jag mig bland annat av strukturerade intervjufrågor som ökar chansen för att förstå vad respondenterna säger. Tydligare och konkreta frågor borde resultera i tydliga svar. För att

ytterligare öka trovärdigheten så har jag använt mig av respondenter med olika bakgrund såsom ålder, ursprung och kön för att ge ett bredare svar på min forskning. Att endast använda sig av en typ, såsom en ung kille som är född i Sverige minskar trovärdigheten i forskningen då det inte säger mycket om en äldre kvinna född i ett annat land än Sverige (Starrin & Svensson 1996:53-55, 209-211).

Pålitligheten av studien har jag även strävat efter att ha hög av. Genom att införskaffa mig förkunskaper om judar, deras historia i Malmö och resterande världen, hur Wiesenthalcentret uppfattar judars situation i Malmö kombinerat med att både ha strukturerade och ostrukturerad intervjufrågor där jag försökte vara så objektiv som möjligt så är min uppfattning att min studie har goda förutsättningar för att ha en hög reliabilitet.

Intervjuerna var avslappnade, inget intryck gavs av att någon part var obekväm och det enda sättet intervjuerna hade gett andra resultat är om en av parterna hade varit obekväm eller visat sig vara partisk på något sätt. Respondenterna berättade om personliga delar av sitt liv innan intervjun sattes igång och det medförde även en känsla av att graden av ärlighet i deras svar var hög och således även reliabiliteten. Jag skickade även de inspelade intervjuerna till respektive respondent för att öka förtroendet emellan oss och alla var nöjda med dem och hade inget att invända på.

Intervjuerna spelades in för att ytterligare öka trovärdigheten. Dessa transkriberades sedan så åsikterna som nämns i uppsatsen är på förhand inspelade och inte mina personliga anteckningar från intervjun. Detta betyder således även att mina personliga tankar och eventuella fördomar inte avspeglar sig i till exempel anteckningar.

7. Tidigare forskning

EU gjorde en undersökning i början på förra decenniet som redovisades i en rapport som heter "Manifestations of Antisemitism in the EU 2002-2003". Orsaken var att antisemitismen misstänktes ha ökat i flera av EU:s länder men resultaten visade dock att nivåerna av antisemitism i Sverige inte hade ökat sedan tidigare utan låg kvar på ungefär samma nivå. Den visar även att det huvudsakligen är två grupper som står bakom en stor del av antisemitismen och brotten relaterade till det och det är invandrare med muslimsk bakgrund

och högerextrema ungdomar. Idag är det dock år 2013 och det har gått ett drygt decennium sedan dess så siffrorna speglar nödvändigtvis inte verkligheten idag (URL 3).

Annan forskning som har genomförts med judar som mål är statens folkhälsoinstitut som fick i uppgift av den svenska regeringen att undersöka hur landets minoritet och däribland judar mår. Forskningen genomfördes genom fyra faser; planering, genomgång och sammanställning av tidigare kunskap om hälsosituationen bland Sveriges minoriteter, insamling av information och analysen av resultat. Detta genomfördes tillsammans med företrädare för dem olika minoriteterna. På förhand antog statens folkhälsoinstitut att minoriteterna var utsatta för bland annat diskriminering och det visade sig även efter undersökningen där de judiska männen blivit utsatta för diskriminering i högre grad om man jämför dem med hela befolkningen i Sverige.

Andra intressanta resultat undersökningen fick fram var att ungefär 1/3 av judarna som var med i undersökningen kände sig mer som judar än som svenskar trots att ungefär 2/3 av dem var födda i Sverige. 3/4 av dem ansåg även att antisemitismen har ökat i Sverige under de senaste fem åren. Denna kartläggning över bland annat judars situation och hälsa gjordes 2010 så resultaten borde vara relativt korrekta till dagens situation år 2013 (URL 2).

Service de Protection de la Communauté Juive (Jewish Community Security Service) undersökte antisemitismens utbreddhet i Frankrike under 2012. Efter att de hade jämfört siffror med 2011 så kom de fram till att det var en ökning av antisemitiska aktioner gentemot judar med 58 % samtidigt som rasistiska attacker gentemot andra grupper endast ökade med 6,8 % från 2011 till 2012. Samtidigt hade även fysiska och verbala attacker mot judar ökat med 84 % på ett år. Ser man till all rasistisk våld i Frankrike under 2012 så utsattes judar till 55 % av det (URL 1). Siffrorna över situationen i Frankrike år 2012 visade att judar i mycket större grad utsätts för någon form av antisemitiska aktioner än andra minoriteter och situationen blir fort mycket värre för dem. Rapporten gäller även för förra året så den är så aktuell som den kan bli.

8. Urval

Varians i respondenternas kön, ålder och ursprung valdes för att inte begränsa svaren då jag inte på förhand vet om vissa grupper uppfattar sin situation i Malmö som sämre eller bättre än

andras. En varians kan även kanske ge svar som visar på ett samband mellan alla grupper eller en tydlig skillnad.

Jag fick kontakt med respondenterna genom min bekantskapskrets. Innan intervjuerna så meddelades respondenterna att intervjuerna skulle vara anonyma för att de skulle känna sig så bekväma som möjligt så namnen som nämns är fingerade.

9. Respondenterna

Benjamin är en 21 år gammal man som är född och uppvuxen i Sverige. För tillfället gör han värnplikten i Israel men han är hemma i Sverige över de flesta loven då hans närmaste familj bor och är födda här. I Israel bor han tillsammans med andra som gör värnplikten och i Sverige bor han med sin familj i en hyresrätt. Han ser sig själv som troende och praktiserande.

Erik är en 33 år gammal man som är född och uppvuxen i USA men för tillfället är i Sverige på utbytesstudier. Han firar judiska högtider och är involverad i olika grupper och organisationer i USA där han arbetar med judiska aktuella frågor. Han upplever att det finns väldigt få judar överlag i Sverige och orten han studerar i, och att ingen tar upp frågor som gäller judars situation i världen.

Jenny är en 27 år gammal kvinna som är född och uppvuxen i Sverige. Hon har precis avslutat sina studier och har precis påbörjat sitt första arbete efter studierna. Enligt egna ord så är hon troende och praktiserande men formar inte hela sitt liv efter judendomen utan försöker i första hand leva som gemene svensk som enligt henne är ateist eller kristen.

Anders är en 53 år gammal man som även han invandrade till Sverige från Polen i slutet på 1960-talet. Han bor tillsammans med sin fru och sina två barn i Malmö och har jobbat inom transportsektorn hela sitt vuxna liv. Under sitt liv har han varit engagerad inom synagogan och den judiska församlingen men är missnöjd över den minskande tron hos den yngre generationen.

Anna är en 67 år gammal kvinna som invandrade till Sverige från Polen i slutet på 1960-talet. Hon är pensionerad efter att ha jobbat inom äldreomsorgen och som skrädderska större delen av sin tid i Sverige. Nuförtiden ägnar hon sig mest åt aktiviteter som arrangeras av synagogan och den judiska församlingen eller umgänge med sina två vuxna barn och sina barnbarn.

10.Syfte

Syftet med min uppsats är att undersöka hur judar ser på sin situation som en liten minoritet i Malmö.

11. Frågeställning

- Hur uppfattar judar sin situation som en minoritet i Malmö?

12.Bakgrund

12.1.Judarnas historia i Europa

Judarnas historia kan spåras tillbaka till omkring 1700 – 1250 f.kr. när de befann sig i Egypten och levde under dess överhöghet. Redan här började deras kultur och framtid att formas när de sågs som ett folk som enats av religionen och det var överordnat ett territorium. (Gordon & Grosin 1973:24).

Judarnas ankomst till dagens Spanien ca år 900 var början på deras historia i Europa och det var även då och där som deras religion och kultur i form av typiska arbeten och utbildningsnivå förändrades. Många lämnade jordbruket bakom sig och gick in i en bransch som bestod av handelsfunktioner och låneverksamheter. Detta ledde till att judarna fick positioner i samhället som utgjorde en viktig och stor del i utvecklingen av samhällena som de befann sig i. Detta betydde i sin tur att de som grupp ofta hade goda förbindelser och skyddades av härskare och andra med stor makt (Gordon & Grosin 1973:29).

Efter år 1000 började borgarklassen fokusera på att minska judarnas makt inom handeln för att själva ta över rollen som de dominerande och det gjorde man genom ökade skatter och det i sig tvingade judarna att själva sätta ockerräntor på de fattiga bönderna tvingades ta lån. Detta ledde till att judarna beskylldes för att vara orsaken till varför så många hade det så dåligt ekonomiskt ställt och det var då förföljelserna av judarna tog en grövre och nyare form (Gordon & Grosin 1973:32).

När förföljelserna av judarna blev värre började fler och fler söka sig till andra och bättre områden. Under 1300-talet blev Polen och sedan även Litauen länderna som judarna sökte sig till, där kunde de leva under lagens beskydd (Lundin 2000:13). Här uppskattades de även av de dåvarande härskarna då judarna snabbt började arbeta med handel och gav stora

skatteintäkter till härskarna. Men efter ett par sekel så började samma historia återupprepa sig – judarna blev hatade av den resterande befolkningen och förföljda oavsett vad de arbetade med då ett fåtal fick i uppgift att arbeta som skatteindrivare åt härskarna. Ett vanligt talesätt bland bönder var: ”Bonden lever i helvetet, juden lever i paradiset” (Lundin 2000:19).

Judarna fortsatte att leva i hela Europa under de nästkommande 300 åren med regelbundna förföljelser och massmord, främst på grund av den repeterande bilden av att de var orsaken till bland annat dåliga ekonomiska tider (Lundin 2000:19, 31-32).

Det höll även i sig till mitten på 1900-talet när Adolf Hitler fick makten i Tyskland och spred nazismen. Vid den här tiden var Tyskland i en ekonomisk kris, främst på grund av konsekvenser från första världskriget och vissa kände sig även förödmjukade efter nederlaget i kriget. Som förr, när regioner var i kris så beskylldes judarna för att vara en stor orsak till det och kombinerat med hans teorier i skillnader mellan raser så påbörjades en massutrotning och fördrivning av judarna i hela Europa. Vid slutet på andra världskriget hade knappt 6 miljoner, två tredjedelar av den judiska befolkningen i Europa blivit mördade (Grynberg 1997:45, 126-127).

12.2. Judarnas historia i Sverige

Den 24 juni 1774 anlände den första juden till Sverige med rätt att fortsätta leva som en jude och inte behöva konvertera till protestantism. En stor orsak till varför judar vid den här tidpunkten började erhålla fler rättigheter var för att de lånade ut pengar till Karl X och Karl XII och deras män när de var i krig med andra länder och i behov av det (Meyerson 2012:356, 358). Dock var det inte lätt att genomföra frågan om fler rättigheter till judar då det fanns ett stort motstånd mot dem i landet. Ofta handlade det om personer som hade något att förlora på en stor närvaro av judar, som till exempel präster och personer som jobbade inom handel.

Under åren som följde var det en ständig debatt om huruvida judar skulle tillåtas att fortsätta att bosätta sig i Sverige men 1838 upphävdes det gamla reglementet som bland annat förbjöd judar att äga mark på landsbygden och det var då som de i princip fick samma rättigheter som svenska kristna medborgare (Meyerson 2012:362). Antalet judar ökade i Sverige men i en väldigt låg takt om man jämför med andra europeiska länder. 1934, ett par år innan andra världskriget fanns det lite över 6000 judar i Sverige, cirka en tiondels procent av antalet judar

i områden i Central- och Östeuropa. En stor del av dessa var även invandrare från just Central- och Östeuropa (Meyerson 2012:366), (Carlsson 2004:29).

Under och efter andra världskriget skulle dock antalet judar hastigt öka i Sverige. Runt om i Europa flydde judarna och Sverige var ett av målen. Under kriget anlände ett par tusen judar till Sverige. I princip alla anlände under två separata tidsperioder – den första var under dem första veckorna av kriget och den andra var under dem sista veckorna av kriget och direkt efter dess avslut. Det som skiljde flyktingarna åt var att de som anlände i slutet på kriget eller direkt efter dess avslut var judar som hade befriats från ett koncentrationsläger i Ravensbruck (Valentin 2004:191, 195).

Efter kriget förändrades Sveriges lagstiftning. Lagen mot grupphat antogs den 30 juni 1948 och skulle skydda invånarna så att de inte skulle kunna trakasseras, hotas eller förföljas på grund av deras ursprung eller tro (Valentin 2004:209).

13. Begreppsdefinition

13.1. Religionsfrihet

Begreppet religionsfrihet nämndes och förklarade av teologen Tertullianus redan år 212 e Kr: ”Det är en grundläggande mänsklig rättighet, ett naturens privilegium, att alla människor skall få tillbe på det sätt som överensstämmer med deras egen övertygelse; en människas religion varken skadar eller hjälper någon annan. Det är inte rätt att tvinga på någon en religion. Man måste ta den till sig frivilligt, inte under tvång” (Hultman 1994:78).

Detta har dock inte alltid stämt med verkligheten och Sverige har även varit en av dem platser där religionsfriheten inte existerade på väldigt länge. Sverige var dock inget undantag i Europa utan bristen på religionsfrihet har under större delen av Europas historia varit det normala. Under Sveriges övergång från katolicismen till protestantismen förändrades även invandringen till Sverige. Under 1500-talet och den nästkommande två seklen så avgjorde ens tro till stor del om man skulle få tillåtelse att immigrera till Sverige. De som hade en främmande tro men tilläts att vistas i landet utsattes ofta för förföljelse och uppmuntrningar till att konvertera samtidigt som vissa starka röster i landet försökte få barn som hade en främmande tro omhändertagna för att sedan bli uppfostrade i en luthersk miljö. Det var inte förrän 1718 som Karl XII kunde garantera att personer med en annan religion fritt kunde

utöva sin tro och ända sedan dess har Sveriges religionsfrihet sakta men säkert utvecklats till dagens stadium (Karlsson & Svanberg 1997:9-10).

Religioners makt har varierat under historien och det har under perioder förekommit diskussioner i vissa regioner över särskilda åtgärder för att främst skydda minoriteter. Det var dock inte förrän efter andra världskriget då FN (Förenta Nationerna) skapade en konvention där religionsfriheten ingick som begreppet fick större inflytande och på så sätt minoriteter mer skydd. Kortfattat går den ut på att man själv ska få välja vilken religion man vill tillhöra och fritt kunna utöva den (Hultman 1994:78).

13.2. Diskriminering

Diskriminering definieras som ett särskiljande eller en särbehandling. Det behöver nödvändigtvis inte vara negativt men det är vad begreppet främst associeras med idag. I vanligt språkbruk är alltså ett särskiljande eller en särbehandling moraliskt felaktig (Roth 2008:9).

Diskriminering på grund av egenskaper som hudfärg, kön, etnicitet och sexuell läggning ses främst som dem som är moraliskt felaktiga och olagliga (Roth 2008:11). På grund av att diskriminering förekommer på olika sätt och har olika orsaker så har fler begrepp kopplade till diskriminering skapats. Rasdiskriminering, könsdiskriminering, etnisk diskriminering, diskriminering av funktionshindrade och diskriminering utifrån sexuell läggning är exempel på de föregående nämnda egenskaperna som ses som moraliskt felaktiga och olagliga (Roth 2008:14).

En negativ diskriminering är den som exempelvis blir förföljd, slagen, nonchalerad, exkluderad eller marginaliserad på grund av just en egenskap men det finns även positiv diskriminering. Med det menas att man gynnas av en egenskap. Ett exempel är när en man får en löneförhöjning och på så sätt tjänar mer än en kvinna på grund av sitt kön och inte sin prestation. I ett sådant fall finns det även ett offer (kvinnan) som utsätts för negativ diskriminering på grund av sitt kön (Roth 2008:13).

Direkt och indirekt diskriminering är en annan beskrivande form av diskriminering. Direkt diskriminering är när till exempel ett homosexuellt par förbjuds att kyssa varandra på en restaurang medan ett heterosexuellt par tillåts att göra det. Då diskrimineras man på grund av

sin sexuella läggning. Indirekt diskriminering kan ske när till exempel en arbetsgivare genom vissa krav som egentligen inte är nödvändiga för att genomföra yrket utestänger en viss grupp. Ett exempel är om man ställer vissa krav på att arbetstagaren ska vara lång och väga mycket och på så sätt utestänger större delen av det kvinnliga könet trots att deras kortare längd och lägre vikt inte betyder att de genomför arbetet på ett sämre sätt (Roth 2008:31).

Diskriminering är mer accepterat på vissa platser och har varit normen under olika tidsepoker. Hur pass utbrett och accepterat diskriminering har varit och är idag skiljer sig åt och under vissa tidsperioder har det genomsyrat hela länder. Nazityskland tillsammans med Sydafrika under apartheiden är två exempel där diskriminering inte bara var tillåtet utan där ländernas samhällssystem byggdes på rasism och diskriminering (Roth 2008:33).

Andra världskriget var ett startskott på många sätt. Ett är att världen förändrades på det sätt att man började arbeta tillsammans för att göra världen till en säkrare plats. FN och organisationer skapades och fick mer utrymme för att man inte skulle skapa situationer som kunde möjliggöra en repetition på bland annat andra världskriget. Under efterkrigstiden stiftades lagar som skulle motarbeta diskriminering. Europakonventionen om mänskliga rättigheter från 1950 och de två FN-konventionerna om mänskliga rättigheter från 1966 är exempel på detta (Roth 2008:10).

13.3.Diaspora

Diaspora innebär att en religiös folkgrupp på grund av någon orsak har lämnat sitt ursprungsområde och bosatt sig på ett nytt ställe som domineras av en annan religiös folkgrupp. Exempel på detta är judar som under historien har bosatt sig runt om i Europa, alltså utanför vissa områden i mellanöstern.

Ska man nämna en form av diaspora men med fokus på etnicitet så är slavhandeln som pågick från exempelvis Afrika till Amerika ett. (Nationalencyklopedin 1992:555).

13.4.Integration

Inom samhällsvetenskapen ser man integration som den process som förenar enheter. Genom integration bildas och bevaras samhällen eller så kan det även förena flera mindre samhällen med varandra för att skapa större samhällen, ett exempel är europeisk integration. För att

exempelvis olika delar i samhällen ska kunna integreras och förbli det så säger den klassiska samhällsvetenskapen att dess medlemmar ska ha gemensamma värderingar. Ju tydligare värderingar en grupp har ju starkare blir gemenskapen och det kan leda till att exempelvis invandrargrupper har svårt att integrera sig. Integration kan förekomma på en mängd olika platser så som på arbetsmarknaden och bostadsmarknaden eller generellt i medborgarnas och samhällets sociala, kulturella och politiska liv. Oftast handlar det då om grupper som är minoriteter, som exempelvis invandrade etniska grupper och deras inlåsning och adaptation till det nya samhället de har flyttat till och önskat att bli en del av (Nationalencyklopedin 1992:499).

14. Teori

14.1. Identitet

Thomas Hylland-Eriksen som är en professor i socialantropologi har en teori angående människans identitet. Han anser att människor inte endast har en identitet utan flera som varierar beroende på ens situation. Ens förhållande till andra människor är vad som skapar en grupptillhörighet och känsla av gemenskap men samtidigt är det vad som skapar en skillnad till andra. Beroende på hur relevant en viss aspekt i vår identitet är avgör vilken grupp vi kommer känna en gemenskap med (Eriksen 1996:53-54). Historia har även en stor del i vår personliga identitet. Den grupps historia som en person identifierar sig med avgör även hur personen själv ser sig och blir sedd av andra. Det förflutna är något som alla inom gruppen har gemensamt, särskilt om de upplevde det tillsammans. Det kan även leda till saker som fördomar och sedan användas till att särskilja på folk som fiender och vänner för att man identifierar sig själva och dem andra till vissa grupper. Historien av en grupp är i vissa fall det som skapar gemenskapen mellan vissa och alltså deras identitet och vem de är (Eriksen 1996:16-17).

Vidare från identitet skapas en vi och dem situation. Hylland-Eriksen skriver om hur vi – alltså vår grupptillhörighet existerar exempelvis när vi har religion, hudfärg, språk eller kön gemensamt och det är även vad som skapar den andra gruppen – dem – alltså det som vi inte har gemensamt med dem andra. I vissa fall räcker det med att man ett fåtal i till exempel ett samhälle inte har en av de nämnda punkterna gemensamt med resten för att klassificeras som en utomstående och då även behandlas som en. I extrema fall leder det även till att man blir betraktad som fienden. För att vi ska kunna känna tillhörighet till en grupp och alltså skapa en vi-grupp och vänner så måste motsatsen existera – en dem-grupp som består av okända eller

fiender som inte har lika mycket gemensamt. Ju farligare och mer okänd den andra gruppen är ju starkare blir gemenskapen inom ens egen (Eriksen 2004:51, 54).

14.2. Dubbla grupper och gränser

Fredrik Barth diskuterar om gränser som enligt honom definierar en grupp och inte det kulturella som grupper innehåller. Gränserna är sociala och deras identitet upprätthålls när medlemmar socialiserar med varandra på ett sätt där deras unikheter används och det är även då det som exkluderar andra. När man identifierar en annan person som medlem i sin grupp så antar man att man delar en mängd punkter med denne, som exempelvis värderingar. Med främlingar eller sådana som inte är medlemmar i ens grupp antar man istället att det finns begränsningar på bland annat ens gemensamma värderingar (Barth 1969:15).

Kontakt mellan medlemmar i en grupp skapar kriterium för identifikation och vidhåller en skillnad till andra grupper (Barth 1969:16).

Att byta etnisk och social grupp är möjligt och det kan bero på exempelvis ekonomiska eller politiska faktorer. Att bli adopterad är ett exempel på hur en människa kan skifta mellan bland annat etniska grupper, och tillhöra mer än en. Orsaken till detta är, för att tillhöra en etnisk grupp och då ha en specifik och unik etnisk identitet så ska man leva efter eller i alla fall vara associerad med en viss typ av kulturella värderingar och därför räcker det i vissa fall med att man anpassar sig för att bli inkluderad i en viss etnisk grupp (Barth 1969:24-25).

14.3. Integration

Carl Henrik Carlsson skriver om en ökad chans för en lyckad integration och i vissa fall assimilation. I grunden handlar det först och främst om en lyckad ekonomisk integration och för det är ett svenskt medborgarskap önskat. En lyckad ekonomisk integration innebär bland annat en delaktighet i yrkesliv, företagsamhet och förvärvande av egendom. Det innebär att man ska kunna ta hand om sig själv och sin familj och vara en del av samhället och där kommer det svenska medborgarskapet in i bilden, det är en manifestation att man vill vara en vänlig del av majoriteten som man har invandrat till. En stor del av de judiska invandrarna i Sverige har genom historien satsat på detta. Ville man satsa på en politisk integration i form av att ha politiska rättigheter eller vara en politisk representant var och är ett svenskt

medborgarskap nödvändigt, inte bara för att lagen säger det utan även på det sociala planet. Kombinationen av detta kommer i slutändan att leda till ett stabilare liv som kommer gynna dem och staten på fler sätt än ekonomiskt.

Att behålla sin gamla kultur i form av att fortsättningsvis bära sina främmande kläder, prata sitt språk och fortsätta med samma fritidssysselsättningar gynnar inte en lyckad ekonomisk integration. Integrationen verkar gå hand i hand med assimilationen men så är inte alltid fallet. Många av invandrarna som idag ses som assimilerade till fullo, som exempelvis svenska judar är egentligen inte assimilerade då de har behållit sin religion och på så sätt även en stor del av sin kultur. De är endast väldigt bra integrerade – både ekonomiskt och socialt genom att ha ett svenskt medborgarskap, genom att de arbetar och tar hand om sin familj, klär sig som icke-judiska svenskar, pratar det svenska språket och socialiserar med icke-judar. Dock kan man inte tala om assimilation som sagt, de har behållit sin religion och det som är en del av utlandet och inte Sverige (Carlsson 2004:71-72).

14.4. Trygghet

Människan behöver inte bara fysisk trygghet i form av att man inte ska behöva bli misshandlad eller leva på ett sätt där ens liv står på spel utan ens psykiska hälsa och trygghet är även väldigt viktig. Trygghet, säkerhet och behov av mänsklig kontakt stimulerar synnerligen ens psykiska hälsa. Som barn behöver man känna trygghet men detta behov följer oss även in i vuxen ålder och kan uttrycka sig på olika sätt. Människans nätverk av mänskliga relationer som vi skapar under vårt liv och använder i olika situationer fungerar som ett skyddsnät. Ibland kan ett förhållande med en annan person grunda sig på en tro och då fungerar inte relationen endast som sällskap utan den visar även att man inte är ensam i sin religiösa tillvaro. Det ger en psykisk trygghet som vi är beroende av för att vi ska kunna leva ett normalt och tillfredsställande liv.

Lever man sitt liv utifrån en religiös eller filosofisk livsåskådning så fungerar det även som trygghet då man förlitar sig på en överjordisk relation eller på ett tanke- eller livssystem som gör att man klarar av att leva ett tillfredsställande liv här och nu. Om man alltså är en religiös person så fungerar religionen på ett direkt sätt som ens trygghet och har man inte möjlighet att leva ut eller efter den så lever man utan en trygghet som i första hand är psykisk. Människan är beroende av en psykisk trygghet (Tamm 2002:126-127).

15. Analys

15.1. Identitet

Fråga 5 var den som öppnade upp Benjamin och fick honom att tala fritt och mycket om sig själv, sin syn på den judiska befolkningen i Malmö och hans tro om omgivningens tankar. Han har under hela sin uppväxt blivit påmind både hemma och ute i samhället av både vänner och främlingar om han är inte bara svensk utan även jude och israelit. Detta har nämnts i olika sammanhang, av folk som har varit intresserade av hans och hans familjs bakgrund men även av i synnerhet ungdomar i hans ålder som har velat framföra sina åsikter om hans religion. Han nämner att äldre oftast inte bryr sig om att tala om hans religion men att personer i hans ålder ända sedan tiden i grundskolan tills idag ofta frågar och pratar om judendomen på ett dömande och negativt sätt. Främst handlar det om att han beskylls för att vara delaktig i det som de kallar för morderna på palestinier. Han ställer mig då frågan om hur vissa hade reagerat om han hade beskyllt dem för att vara medlemmar i terroristorganisationer som Al-Qaida endast för att de var muslimer.

Detta har även lett till att han helst inte vill prata om religion eller vad han tänker om diverse utrikesfrågor då han från erfarenhet vet om att situationer väldigt fort kan eskalera och det finns många andra samtalsämnen man kan ha. Ens tro borde inte definiera en som en viss typ av människa. Detta har även lett till att han inte bär föremål som visar att han är jude då hans tro enligt honom inte ligger i vad han har på sig. Det skulle istället bara leda till incidenter och kan man undvika dem så är det bra att göra det.

Erik och Jenny bär heller inga föremål som visar deras religiösa tillhörighet men inte helt av samma orsaker. Jenny nämner som Benjamin att hon inte känner sig lika säker när hon bär davidstjärnan runt halsen medan Erik inte gör det på grund av ren vana. Han har aldrig burit något och planerar heller inte börja. Deras känslor inför att bära symboler är liknande med när de blir tillfrågade om sin tro – Jenny undviker helst sådant prat då hon inte känner sig helt säker medan Erik är likgiltig men oftast byter ämne om det kommer upp då det är en privat sak och inget han ville dela med sig av till alla.

Efter att Benjamin hade berättat om sin situation så frågade han mig, intervjuaren, varför han inte ses som endast svensk som resten av hans vänner då han delar deras hudfärg, utseende, språk och födelseort – det enda som skiljer honom åt från andra svenskar är hans religion.

Att han inte ses som lika svensk som icke-judar är dock inget som bara ungdomar som främst härstammar från länder i mellanöstern tycker. Han har även märkt av det bland sina kristna vänner vars familjer härstammar från Sverige. Kommentarer om hans religiösa tillhörighet tas även ibland upp men på ett annat sätt. Han får en uppfattning om att hans vänner ser honom som mindre svensk än dem och mer som israelit på grund av religionen som skiljer dem åt och judendomen associeras direkt med Israel. Detta är något som sker utan Benjamins vilja utan det är ett faktum som han inte är helt bekväm med men har accepterat.

Mina andra respondenter har även de märkt av detta fenomen med att associeras med Israel trots att de är födda och uppvuxna i andra länder och inte skiljer sig åt mer än att de har en annan religion. Det är främst mina yngre respondenter som har märkt av det, kanske för att de äldre är invandrare och själva inte ser sig som svenskar medan de yngre blir påtvingade utanförskapet.

Erik som är född och uppvuxen i USA säger att han på sin korta tid i Sverige ser att hans hemland USA och Sverige har en del gemensamt på den frågan men samtidigt är olika då toleransen gentemot judar är annorlunda. Hans åsikt på varför det är så är för att USA traditionellt är ett invandringsland där många eller deras familjer ett par generationer bakåt har invandrat till landet och därför är man mer tolerant gentemot andra kulturer och religioner. Dock har han samma åsikt om stämplingen som en israelit som Benjamin har. Han nämns och ses som amerikan men ordet jude används även mot honom som en tillhörighet till en annan stat. Han anses vara en del av Israel och blir ofta tillfrågad om hans åsikter om diverse frågor Israels utrikespolitik.

Jenny har ungefär likadana upplevelser som både Benjamin och Erik har haft. Hon blir ofta tillfrågad om Israel och händelser som pågår där trots att hon inte är insatt i landet eller har några särskilda åsikter om det. Det visar enligt henne att hon associeras med ett annat land trots sitt svenska ursprung.

Sammanfattningsvis har alla dessa unga respondenter trots sina ursprung blivit sedda som en del av Israel och beskyllts för landets situation med Palestina. De har alltså märkt av att de inte ses som lika svenska eller amerikanska som de som är ateister eller kristna. Denna syn kommer inte bara ifrån invandrare med ursprung i mellanöstern utan även dem som de kallar för etniska svenskar. De ses som israeliter till viss del trots att de själva ser sig som svenskar och amerikaner och samtidigt judar.

Anders och Anna har mer gemensamt med varandra än med mina yngre respondenter. De är båda invandrare från Polen och lämnade landet samtidigt under slutet på 1960-talet. Båda har även varit engagerade i den judiska församlingen. Anders har haft en annorlunda upplevelse under sin tid i Sverige än vad mina yngre respondenter har. De har som sagt blivit påmind från olika håll på något sätt om sin judiska identitet medan Anders inte har upplevt detta i samma utsträckning. Han säger att han alltid blivit sedd som en invandrare, en polack, istället för jude. Hans religion och personliga identitet har han byggt upp själv och han har aldrig blivit tilldelad något som han själv inte i första hand har presenterat.

Både Anders och Anna skiljer på religion och nationalitet tydligt och ser sig som polacker och judar och det är även så omgivningen har sett dem medan de yngre respondenterna, i synnerhet Benjamin visserligen även ser sig som svenskar och amerikaner men upplevde att omgivningen såg dem till viss del som israeler trots att deras födelse och uppväxt inte har något med Israel att göra.

Innan Anna och hennes familj lämnade Polen så kände hennes familj att de inte var lika polska som polska katoliker. Enligt henne så var det på grund av kristendomens utbreddhet och när de var en så liten minoritet, i synnerhet efter andra världskriget så var det lätt att känna att man inte tillhörde majoriteten och var lite mindre polsk. Som jag nämnde innan så hade Benjamin även denna känsla, att han är mindre svensk än hans kristna svenska vänner då judendomen inte har någon lång historia i Sverige och att det är vad som skiljer honom från resten. Han har aldrig gillat detta med det är verkligheten och så situationen ser ut. Han säger dock att han tror att i framtiden kommer sådana som han som tillhör en minoritet att inte längre ses som mindre svenska. Orsaken är att Sverige har en stor invandring just nu och att landet i slutändan kommer ha alla möjliga religioner och folkslag och det kommer leda till att det inte längre kommer finnas dem som är mindre svenska än andra.

Ovanstående uttalanden från mina respondenter stöds bland annat av Thomas Hylland Eriksens teori om identitet. Han nämner som sagt att alla har olika identiteter, den skiftar beroende på ens situation och det visar sig i mina respondenters liv. Deras familjemedlemmar ser dem på ett sätt medan främlingar ser dem på ett annat sätt och deras associationer med mina respondenter skiftar. Eriksen nämner att människans och världens historia även har ett stort inflytande på våra personliga identiteter och det visar sig särskilt i frågan om Israel och varför ett par av mina respondenter associeras med ett land som de varken har fötts i eller växt

upp i. Deras gemensamma historia som starkt involverar judendomen avgör det och är därför en del av deras identitet i vissa främlingars ögon (Eriksen 1996:16-17, 53-54).

Samma faktor är även det som skapar en vi och dem situation där några av mina respondenter känner sig annorlunda och även är det enligt andras utsago. Eriksen skriver att det kan vara vad som helst och en enda faktor så som religion, hudfärg, språk eller kön som är annorlunda och som då skapar en vi och dem situation. Det är exakt vad som har skett med mina respondenter där vissa av dem bara skiljer sig åt på religionen men det är tillräckligt för att de ska placeras i en annan grupp (Eriksen 2004:51, 54).

Barths teori om dubbla grupper och gränser har väldigt mycket gemensamt med Eriksens ovanstående teori om identitet och grupper. Barth går även in på vad det är och varför exempelvis mina respondenter ses som judar eller icke-svenskar av vissa. Följer man Barths teori om sociala gränser så är den identisk med Eriksens ovanstående teori. Det räcker med att se att respondenternas religion är en så pass stor faktor att de ses som annorlunda och placeras i en annan grupp än den svenska. Detta bekräftas genom intervjuerna där respondenterna nämner etniska svenskars och andra generationens invandrares syn på dem (Barth 1969:15).

15.2. Integration

Anders och Anna ser sig själva enligt eget utsago som polacker och det är rollen de har haft hela sitt liv. Som tidigare nämnt så har de trots sin religion i princip alltid i Sverige setts som polacker och invandrare och inte som judar som mina svenska eller amerikanska respondenter. Att vara polack är rollen de har både bland svenskar och fördomarna – både de positiva och negativa är dem som Anders och Anna i princip alltid har förknippats med. Enda gången en av dem minns en annan roll är Anna som berättar om sin barndom där i synnerhet hennes mamma har återberättat för henne att de i vissa fall i första hand sågs som judar och inte polacker och med det följde även vissa fördomar. Anders och Anna kan genom sina upplevelser även bekräfta det som mina andra respondenter talade om. Vem man är, vilken grupp man tillhör handlar ofta om vem som betraktar en och hur man uppför sig. Att tala polska ses nog ofta som en naturlig del i att exempelvis tillhöra en grupp som ses som polacker.

Hur bilden av dem och konsekvenserna av fördomar påverkar deras liv talade de mycket om och det är främst då de kom in på hur deras framtid ser ut i form av problem och lösningar.

Anders och Anna berättade en del om sin barndom och uppväxt efter att jag hade ställt fråga nummer 2 och 3 till dem. De har aldrig dolt sin tro på något sätt utan båda bär davidstjärnan och Anders bär även ibland sin kippa. De har även inget emot att tala med främlingar om sin religion och känner heller inget vemod inför det utan Anna säger även att det är ett ämne hon håller nära hjärtat och gärna talar om. Båda kom efter sina svar in på sin barndom och berättade att de kom till ett land och var tvungna leva med sin religion och kultur samtidigt som man har strävat efter att skapa ett så bra liv som möjligt i sitt nya land. Båda berättar om att religionen är central i deras liv och att det aldrig fanns några tankar om att dölja den för att eventuellt ha det lättare att skapa sig ett bra liv i Sverige utan Anders berättar om hur han föräldrar sa att en utbildning och jobb var lösningen för ett bra liv i Sverige och att han skulle ha det lättare att integrera sig i samhället och inte hamna i ett utanförskap. Han fortsätter med att säga att det ofta i kriser utses en syndabock och att det ofta blir någon som är annorlunda, som exempelvis invandrare men att ett fast jobb förhoppningsvis visar dem infödda att man betalar skatt som alla andra och således inte är en bov som har försämrat landet.

Anna analyserar inte lika mycket som Anders utan berättar om sin barndom som student och att hon först började arbeta med sin mamma som skrädderska och att hon levde som infödda svenskar och hade ett socialt liv. Andra invandrare hon kände hade samma mål som henne och de hade det lättare att komma in i samhället än dagens invandrare. Hon beskyller inte någon men säger att staten har gjort det för lätt för folk att inte arbeta, det lönar sig inte och när det kommer gå sämre för landet så kommer invandrare, de som är annorlunda att beskyllas och det är därför partier som Sverigedemokraterna är på frammarschen. Mina yngre respondenter har inte så mycket att säga om deras situation då alla är studerande och haft deltidsjobb men inte funderat på andra lösningar, de säger att de gör det som alla andra gör och bör göra. Mina äldre respondenters uppförande har enligt dem lett till att de har haft det lätt att komma in i samhället och integrera sig.

Carl Henrik Carlsson nämner just vad som behövs för en lyckad integration och det stämmer med mina respondenters upplevelser. Anders och Anna som är invandrare berättar hur de och deras familjer från första början satsade på en god integration i form av att skaffa sig ett arbete och således försöka minska chanserna att stå ut på ett negativt sätt. De är heller inte assimilerade men har integrerat sig på ett väldigt bra sätt (Carlsson 2004:71-72).

15.3. Trygghet

Anders upplevelser som är kopplade till hans religion har enligt honom i princip endast varit positiva. Han säger att han aldrig behövt motta hot eller någon avsky för att han är jude men är medveten om att det händer mot yngre då hans egna barn har utsatts och berättat om det. Trots om han hade fått uppleva problem så är det viktigt för honom att fortsätta kämpa för rätten att få vara jude. Utan religionen så skulle han och hans närmaste inte ha någon moral utan den lär honom leva på ett ordentligt sätt som han även kommer att bli belönad för. Den nuvarande trenden som han ser hos den yngre generationen och även hans barn är tragisk för honom. Man fokuserar på andra saker och han jämför det med ett beroende av narkotika där viktiga saker som religion, familj och utveckling läggs åt sidan och man ägnar tid åt saker som bara ger ett tillfälligt rus och kortvarig glädje. Dock kommer han även ihåg hur hans föräldrar brukade säga att hans generation var mindre religiös och uppförde sig på ett sämre sätt än vad deras generation gjorde. Men den nuvarande generationen är förblindad enligt honom av alla elektroniska prylar och tänker mer på fest och fika än på familj och utbildning.

Anna har en liknande historia som Anders och har aldrig heller upplevt ett direkt hat gentemot henne eller hennes närmaste judiska väninnor. Hon har istället haft många samtal med arabiska muslimer om hennes religion och säger att hon inte har upplevt något hot eller konstig stämning utan istället fått höra att situationen i mellanöstern är på grund av israelerna och inte de europeiska judarna som stannade kvar i Europa. Detta har lett till att hon personligen inte känner något obehag på Malmös gator på grund av sin religiösa tillhörighet.

Anna fortsätter och berättar att det är viktigt för henne att få kunna vara judinna och uttrycka sig då det enligt henne är grunden till hennes liv. Utan möjligheten att vara judinna och leva ut det genom diverse aktiviteter, inte bara fritidsaktiviteter utan främst handlingar som är religiösa är det som enligt Anna håller henne frisk och humöret på topp när hon funderar över hennes och hennes familjs framtid. Hon nämner att religionen är en logisk förklaring till vad som sker efter att vi dör och att det även ger vägledning för henne. Dessa tankar har börjat komma oftare, särskilt sedan hon slutade arbeta. Hon fortsätter med att berätta om att hon har känt sig mindre nödvändig och att aktiviteter där hon utgör en viktig del är hennes sätt att fortsätta känna sig som en bra människa som gör nytta i samhället. Utan hennes församling så har hon ingen mening i livet då hennes barn och barnbarn har sina egna liv och att hon bara skulle störa om hon började besöka dem varenda dag. Församlingen och hennes vänner där skapar ett socialt liv.

Tamm skriver genom sina teorier om mina respondenters behov av att kunna uttrycka sig genom sin religion. Mina respondenter har nämnt religionens roll i deras liv och Tamm nämner att det är deras psykiska trygghet som vi alla är beroende av. För vissa är den ekonomisk men för just mina respondenter så är den religiös. Förutom att vi även behöver en fysisk trygghet så har de båda mycket gemensamt, kan vi inte garanteras fysisk trygghet så leder till det som mina respondenter har sagt att man gärna döljer sin tro och inte bär symboler som visar vilken tro man har och det leder i sin tur till en minskad psykisk trygghet. De äldre respondenterna pratade mycket om just hur viktig roll religionen spelade för dem när det kommer till deras tankar om framtiden och efterlivet (Tamm 2002:126-127).

15.4. Otrygghet

Efter att Benjamin var på en resa i Israel så säger han att han mottog hot genom det sociala nätverket facebook och orsaken enligt meddelandena han mottog var för att han som jude ansågs genom sin resa uppmuntra till krig, förföljelse och död åt Palestina och palestinier. Detta ledde till att han stängde ner sitt konto på facebook under en månad för att han blev oroad över vad som kunde vänta honom när han kom hem. Han tror att det bara är en del av araberna som resonerar på det här sättet men tror även att hatet mot judar är utbrett och att det bara kommer bli värre med tiden. Därför har han även börjat gå i tankar om att permanent flytta till Israel, främst för att det blir lättare för honom och för att hans föräldrar även vill att han ska få uppleva landet under en längre period och troligtvis bli en mer troende jude. Han planerar dock inte bli en israelit, utan att en eventuell flytt endast sker för att han ska kunna utveckla sin tro och pröva på att bo på ett ställe där han slipper tänka på hat riktat mot honom på grund av hans tro.

Erik berättar om en tillställning han var på här i Sverige där ett samtal kom in på Israel och Palestina efter att han hade svarat på en fråga om vilken religion han tillhör. Det samtalet slutade med att han blev frågad om hur ni – han och Israel - kan bete sig på det sättet mot Palestina, särskilt efter hur Hitler övergrepp mot judarna. Erik berättade att han inte på något sätt hade sagt något som gav ett intryck av att han gillade Israels hantering av konflikten med Palestina men fick denna åsikt nedtryckt i halsen. Det är just sådana här händelser som gör att han helst inte vill prata om religion eller bli tillfrågad då det är ett känsligt ämne men att han svarar ärligt och stolt över vem han är.

Jenny har även upplevt liknande situationer men hon är den av mina respondenter som är minst religiös. Hon är endast inskriven i judiska församlingen men besöker den sällan och lever varken som en judinna kulturellt och bär heller som sagt inga religiösa föremål som visar hennes religiösa tillhörighet. Trots detta har även hon blivit utsatt för direkt antisemitism genom att bli bespottad på när hon satt på en pub på lilla torg i Malmö ett par år sedan. Hon satt där med sina vänner en kväll och ett par bordsgrannar hade hört vad de pratade om och reagerade på detta genom att ställa sig upp och spotta på henne och kränka Israel. Efter den händelsen så är hon noggrann med att kontrollera sin omgivning innan hon börjar prata om vissa samtalsämnen.

Ovanstående otrygghet har även med att göra med Tamms trygghetsteorier som jag redan har nämnt. Mina respondenter känner sig inte fullständigt trygga och det uttrycks i en ovilja att bära symboler som visar på deras tro och en försiktighet i deras uppförande. Det leder till en psykisk otrygghet när vi är beroende av en psykisk trygghet för att kunna fungera bra i samhället (Tamm 2002:126-127).

15.5. Framtid

Benjamin är besviken över skyddet judar får i samhället. Hatet är inte utbrett men det ökar och det känns som om judar alltid får ta hand om sig själva och kan inte förlita sig särskilt mycket på staten eller staterna de bor i. Därför ser han Israel ett attraktivt mål för många där man vet om att man kan leva tryggt och aldrig behöver uppleva hat eller förföljelse. Han ger Ilmar Reepalu som ett exempel, Malmös representant i Sverige som i media säger att judar får skylla sig själva och borde tänka över sitt uppförande istället för att fokusera på hatet de måste utstå för vad som pågår mellan Israel och Palestina. Hopplöst är ordet han nämner som en beskrivning över hur han ser på framtiden för honom och dem som delar hans tro.

Erik som endast bott i Malmö en kort del av sitt liv har ingen större åsikt över framtiden här och i USA ser den god ut då judarna aldrig haft problem där. Angående Israel så har ingen av dem heller mycket att säga. Han är däremot glad över att landet finns då de flesta andra religioner har sin heliga plats och det förtjänar även Israel. Han planerar dock aldrig flytta dit men tänker ändå försöka hjälpa till och skydda landet mot dess fiender.

Efter incidenten där Jenny blev bespottad så vet hon inte hur läget i Malmö kommer att se ut om något decennium. Hon säger att hon bara vill leva ifred som hon har gjort större delen av

sitt liv och hon stör inte andra och förväntar sig samma behandling tillbaka. Hon säger även att det enda incidenten har lärt henne är att hon fortsättningsvis kommer tänka över lite på vad hon säger och var och när det sker. Hon förstår att vissa kan ta illa upp av vissa uttalanden men att man inte kan reagera hur som helst och förhindra andra att tala och använda sin yttrandefrihet för det är ändå Sverige vi alla bor i. Hon bryr sig inte mycket om landet och planerar aldrig flytta dit. Hon har ingen större insyn om vad som pågår där heller förutom konflikten mellan Palestina och Israel. Angående den så tycker hon bara det tragiskt att folk fortfarande dödar varandra över territorium och religion och hon vet inte hur framtiden i den regionen kommer att se ut.

För Anders handlar framtiden främst om hans barn och barnbarn. Han nämner Israel som en av möjliga platser han hade velat se sina barnbarn leva en stund, främst för att det kan göra dem mer religiösa och för att det kan ge dem en annan syn och upplevelse än vad de hittills har fått se här i Malmö och Sverige. Han tror att dagens invandring bara kommer leda till fler problem i samhället och däribland för judarna, främst för att en stor del av invandrare är från arabiska eller muslimska länder och där är judarna stämplade från början som onda. Han vill inte att hans barnbarn ska behöva leva hela sina liv med att känna sig lite utsatta eller bli tvungna att regelbundet gå igenom samma förföljelser. Israel ser han som räddningen när den behövs och återigen nämner han att det förhoppningsvis hade gjort dem lite mer religiösa eller i alla fall insett att en god familjesammanhållning baserad på judendomen bara kommer gynna dem livet ut.

Han, som har burit judiska symboler som kippan och davidstjärnan offentligt har som värst fått ett par blickar riktade mot sig men nämner återigen att han vet om att det inte är så för den yngre generationen judar. Hade de tagit på sig samma plagg och burit dem i skolan som muslimska elever gör med sina sjalar så vet han om att de inte hade tillåts leva och studera ifred utan säkerligen blivit attackerade. Israel är som sagt en nödlösning, utan det landet står de helt utan möjliga utvägar för Sverige är inte vad Sverige var när han kom hit med sin familj, då behövde man inte oroa sig över sina barns säkerhet eller framtid.

Anna ser Israel som en helig plats för judar och är glad över att det finns en destination för världens judar om de känner att de skulle vilja eller har ett behov att ändra på sin livssituation. Hon resonerar alltså ungefär som resterande av mina respondenter men gjorde det med färre ord. Angående framtiden för judar i Malmö så ser hon en ökning av antisemiter och har hört i sin församling att fler utsätts för brott men hon önskar och tror ändå att Malmö och hela

befolkningen i staden kan och går mot en ljusare framtid. Man behöver inte hata varandra för att man har olika religioner utan alla kan leva sida vid sida och eventuella problem kommer lösas. En stor del av Malmös befolkning kommer ifrån regioner där olika folkgrupper har kämpat mot varandra i exempelvis krig och sedan lärt sig att leva sida vid sida och därför går det även att lösa ett eventuellt problem mellan araber, muslimer och judar. Hon ger balkan som ett exempel och hur det utvecklade sig till att de flesta nu lever i Malmö utan hat mot varandra.

16. Diskussion

Under intervjuerna med mina respondenter så fokuserades det mycket från båda hållen på vem dem är, hur de uppfattas och konsekvenserna av det. I uppsatsen har jag redan nämnt Hylland-Eriksens och Barths teorier om vi-och-dem situationer, gruppindelningar och orsakerna till det och de bekräftas även enligt mig inte enbart bland mina respondenter utan även i samhället hos många medborgare. Vi har titlar som kille, student, bror, vit, korthårig med mera och det är fullt naturligt att stämpla folk och inte dela folks åsikter. I fallen med mina respondenter så är frågan dock extra viktig och i synnerhet för Benjamin men även för de andra yngre respondenterna för stämplingen är av negativ karaktär som de själva inte delar och de får uppleva direkta konsekvenser av det. Om en grupp känner sig extra utsatt så är det enligt mig ingen tvekan i att man på något sätt måste skydda dem på ytterligare sätt för dagens skydd räcker uppenbarligen inte till. Sverige som är mångkulturellt och ofta ses som en förebild för allas rättigheter med mera och är aktiva i frågan om att rädda flyktingar måste då även skydda utsatta minoriteter som är svenska medborgare men lider på grund av händelser i andra stater.

Benjamin ställde mig en intressant fråga i hans intervju där han frågade mig hur det hade varit om han beskyllde muslimer för att exempelvis vara terrorister eller stödja terroristorganisationen Al-Qaida endast för att de är muslimer. Personligen tror jag att de flesta hade skakat på huvudet och förstått att de två (muslim och terrorist) inte har något gemensamt mer än att det existerar terrorister som är muslimer men idag så är vi i en situation där judar förföljs för att de associeras med handlingar som Israel begår. Tillräckligt skydd erbjuds de uppenbarligen inte och frågan verkar inte vara på den politiska agendan. Om det beror på att de är en liten minoritet eller på andra orsaker spelar ingen större roll då alla borde skyddas i samhället vi delar.

Att vissa ser Israel som en möjlig nödlösning eller ett ställe där man kan få leva ut sin religion till fullo är naturligt då situationen i Malmö enligt några av mina respondenter och även mig börjar bli sämre för judar. Det är exakt samma resonemang som andra förföljda minoriteter har men trots det så är det intressant att vissa som var förföljda i sitt hemland och var tvungna att fly begår samma sorts behandling mot judar som de själva fick uppleva. Tamms teori om hur viktig vår psykiska trygghet är visar på hur viktigt det är för mina respondenter att få bära religiösa symboler och kan man inte göra det här samtidigt som Israel erbjuder dem skydd och ett gott liv på alla sätt så är det givet att det blir lockande. Bara den frågan att vissa funderar på om den personliga vinsten eller tillfredsställelsen är tillräckligt stor om man bär religiösa symboler kontra risken så vet jag att situationen har gått för långt. Sverige borde reagera fort innan vi blir ett land känt för judeförföljelse som Wiesenthalcentret påpekar då vi generellt sett säger att vi accepterar allt och alla, men det borde visas i handling och inte bara i skrift.

En intressant iakttagelse jag delvis gjorde under intervjuerna och efter dem är hur mycket bättre mina äldre respondenter trivs i Malmö och sin livssituation trots att det är dem som är invandrare och har blivit tvungna att anpassa sig till ett nytt samhälle. De hade inga direkta upplevelser av negativ karaktär på grund av sin tillhörighet till judendomen och ser visserligen på framtiden i Malmö för judar som mörk men Anna uttryckte ändå en förhoppning om bättre tider och att vi tillsammans på något sätt kunde lösa situationen.

Personligen tror jag att deras positivare tankar troligtvis är ett resultat av brist på konflikter, hot och attacker under deras tid i Sverige. Mina yngre respondenter har trist nog fått uppleva en rad tråkiga händelser, särskilt Benjamin och Jenny som är födda här i Malmö och deras tankar om framtiden visar sig även vara mycket mörkare än Anders och Annas trots att de har hela sitt liv framför sig. Antingen är skillnaden i deras tankar på grund av dem föregående nämnda upplevelser eller så har den äldre generationen uppfostrats på ett annorlunda sätt och kanske härdat dem. De invandrade från ett annat land och var tvungna att i princip skapa sig ett nytt liv och det kan faktiskt ha gjort dem starkare.

Oavsett vad så har de en gemensam nämnare i sin tro om framtiden för judar i Malmö och det är som sagt något som måste börja fokuseras på. Mina respondenter känner sig inte trygga på grund av sin tro och tillräckligt görs inte för att skydda en väldigt utsatt grupp, utan istället så upplever dem att deras egna folkvalda politiker är emot dem. Givetvis är det inte en situation som man kan acceptera i ett land som Sverige som säger sig skydda minoriteter.

17. Sammanfattning

Syftet med min uppsats var att undersöka hur judar känner sig i Malmö. Orsaken till detta var för att Wiesenthalcentret varnade judar runt om i världen om att befinna sig i Malmö och samtidigt visa upp sin tro. Jag genomförde intervjuer med mina respondenter där de besvarade mina frågor men samtidigt gavs en möjlighet att lite fritt berätta om sitt liv i Malmö och genom svaren fick jag fram ett resultat som jag kan jämföra och kontrollera om det stämmer överens med Wiesenthalcentrets varning.

Resultaten från intervjuerna är jag nöjd med då jag tycker att de besvarade min frågeställning och gav en bild över hur judar känner sig i Malmö. Överlag hade alla mina respondenter eller en anhörig till dem erfarenhet av negativa upplevelser som direkt var kopplade till deras religiösa tillhörighet. Detta visar på en situation där de inte känner sig trygga fullt ut och det sa även Benjamin, en av mina respondenter, när han nämnde Ilmar Reepalus uttalanden om judar i Malmö som tolkades som att de endast hade sig själva att skylla på för antisemitismen i Malmö. Vissa av mina respondenter bär heller inte symboler som visar på deras tillhörighet till judendomen då det enligt dem skapar bekymmer och en situation där de inte känner sig trygga. De tre yngsta respondenterna har även en form av identitetssplittring där de tillhör olika identitetsgrupper och blir betraktade på ett annat sätt än de själva ser sig som endast på grund av att de är judar och inte kristna eller ateister som de flesta av personerna i deras närhet är. Det var främst Benjamin som fokuserade mycket på denna fråga då det bland annat ledde till en rad konsekvenser för honom. Exempel är att han blev hotad, beskylld och frågad en del om konflikten mellan Israel och Palestina.

Anders och Anna, mina två äldre respondenter som även är invandrare från Polen har annorlunda upplevelser i positiv bemärkelse än mina yngre respondenter. Att bli sedda som främst judar och behandlade därefter är inget som de har märkt av i Sverige utan de nämner båda att de i första hand har setts som invandrare där deras religion i princip alltid endast har setts som just deras tro. Detta trots att de båda regelbundet även bär diverse religiösa symboler som fort visar på vilken tro de har. Trots stigman som kan uppstå i en multikulturell stad som Malmö med en stor muslimsk befolkning så bär Anders och Anna religiösa symboler på grund av att judendomen är viktig för dem. En stor del av deras liv kretsar runt religionen och den fungerar bland annat som en moralisk kompass och det är viktigt för dem att känna sig som en del av judendomen och få visa upp det. De har själva inte, trots bärandet av de judiska symbolerna inte fått utså hot eller våld.

Socialantropologerna Hylland-Eriksen och Barth talar om flera identiteter och gruppstillhörigheter och mina respondenters upplevelser stämmer med deras teorier. Skiljer man sig åt som mina respondenter gör genom sin religionstillhörighet så kommer det vara en faktor som gör att de känns som annorlunda och på så sätt placeras i en annan gruppstillhörighet så som den judiska eller israeliska och inte i den svenska då den ofta associeras med kristendom eller brist på tro. I vissa fall kan detta även leda till att man misstänkliggör varandra och inte som lojala till varandra då det som skiljer dem åt kan vara det som gör den andre lojal till sin grupp och det kan visa sig genom kommentarer som Benjamin, min respondent, har fått utstå eller genom fysiska handlingar som min respondent, Jenny har fått utstå.

Carl Henrik Carlsson skriver bland annat om vägen till en lyckad integration och även i vissa fall en lyckad assimilation. I grunden handlar det som begreppen antyder att man uppför sig på samma sätt som majoriteten i samhället redan gör och det innebär bland annat exempelvis arbeta. Detta leder i sin tur till minskade skillnader mellan just invandrare som arbetar för att integreras och medborgarna som är födda där och det är nyckeln till bland annat en lyckad ekonomisk integration. Carl Henrik Carlssons teori om en lyckad integration har mycket gemensamt med de föregående nämnda socialantropologerna Hylland-Eriksen och Barths teorier om gruppindelningar och vi och dem situationer. Skillnaderna mellan folk är det som skapar vi och dem situationer där folk placeras i olika grupper och ju mer man är integrerad och kanske till och med assimilerad, ju mindre är chansen att man ses som annorlunda och placeras i en annan grupp och således även får uppleva eventuella konsekvenser av detta.

Tamms teori om trygghet och i första hand den psykiska aspekten av den visar behovet mina äldre respondenter talar om när de berättar om religiösa symboler de bär i form av davidsstjärnan och kippan. Människan är beroende av psykisk trygghet och för dem som lever ett religiöst liv så kan det vara extra viktigt att få visa och samtidigt känna av en konstant närhet av ens religion i form av symboler som just davidsstjärnan eller kippan. Att leva i en situation där man räds att bära symboler som kan vara grunden i ens psykiska trygghet är inte hållbart.

Fyra av mina fem respondenter – Benjamin, Jenny, Anders och Anna – de som är födda eller uppväxta i Sverige tycker att framtiden för judar i Malmö ser mörk ut. Erik, den femte respondenter är född och uppvuxen i USA och berättade om en klar negativ upplevelse han

har haft i Sverige på grund av sin tro men han har bott här för kort tid för att ge en syn på framtiden men berättar samtidigt att han tycker framtiden ser bra ut för judar i USA och Israel. Benjamin, Anders och Anna skiljer sig åt från Jenny när det gäller Israel. De tre förstnämnda ser Israel som en möjlig framtida boplats för sig själva eller för sina barn eller barnbarn. För Benjamin handlar det främst om en flytt för att kunna bo tryggare då han tycker att utvecklingen i Malmö går åt fel håll och att det bara kommer bli jobbigare för judar i Malmö i framtiden. Anders och Anna har samma åsikter men ser även Israel som en bra plats där deras barn eller barnbarn som har börjat förlora sin tro kan återfå den och leva på ett sätt som Anders och Anna önskar deras familjer hade gjort. Jenny däremot som ser sig som sekulär och har inga tankar om Israel eller ser inte det som en möjlig utväg om situationen i Malmö för judar blir ohållbar då hon ser sig själv som svensk och det är här hon ska leva sitt liv.

18. Källförteckning

Tryckta källor

Barth, Fredrik. 1969. *Ethnic groups and boundaries*. Bergen, Oslo & Tromsö. Universitetsforlaget.

Bryman, Alan. 1997. *Kvantitet och kvalitet i samhällsvetenskaplig forskning*. Lund. Studentlitteratur.

Bryman, Alan. 2011. *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö. Liber.

Carlsson, Carl Henrik. 2004. *Medborgarskap och diskriminering : östjudar och andra invandrare i Sverige 1860-1920*. Uppsala. Universitetsbiblioteket.

Eriksen, Thomas Hylland. 1996. *Historia, myt och identitet*. Stockholm. Bonnier Alba Essä.

Eriksen, Thomas Hylland. 2004. *Rötter och fötter : Identitet i en föränderlig tid*. Nora. Nya Doxa.

Gordon, Hans & Grosin, Lennart. 1973. *Den dubbla identiteten : judars anpassningsmönster i historisk och psykologisk belysning*. Stockholm. CEBE Grafiska.

Grynberg, Anne. 1997. *Förintelsen : utrotningen av Europas judar*. Stockholm. Berghs Förlag AB.

Hultman, Jan. 1994. *Religionsfrihet : Om jämlikheten i ett mångkulturellt samhälle*. Stockholm. Proprius Förlag.

Karlsson, Pia & Svanberg, Ingvar. 1997. *Religionsfrihet i Sverige : Om möjligheten att leva som troende*. Lund. Studentlitteratur.

Lundin, Ingvar. 2000. *Baltiska judar : fördrivna, förföljda, förintade*. Sävedalen. Warne Förlag.

Meyerson, Per-Martin. 2012. *Judiskt liv i Europa 1786-1933 : integrationsprocess med förhinder*. Stockholm. Dialogos Förlag.

Nationalencyklopedin. 1990. *Nationalencyklopedin. Fjärde bandet*. Höganäs. Bokförlaget Bra Böcker.

Nationalencyklopedin. 1992. *Nationalencyklopedin. Nionde bandet*. Höganäs. Bokförlaget Bra Böcker.

Roth, Hans Ingvar. 2008. *Diskriminering*. Stockholm. SNS Förlag.

Starrin, Bengt & Svensson, Per-Gunnar. 1996. *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Lund. Studentlitteratur.

Tamm, Maare. 2002. *Psykosociala teorier vid hälsa och sjukdom*. Studentlitteratur, Lund)

Valentin, Hugo. 2004. *Judarna i Sverige*. Stockholm. Judiska Museet.

Webbkällor

URL 1: Service de Protection de la Communauté Juive (Jewish Community Security Service). 2013. *Report on Antisemitism in France 2012*.

<http://dl.antisemitisme.org/REPORT%202012.pdf>. (2013-08-12).

URL 2: Statens folkhälsoinstitut. 2010. *Hur mår Sveriges nationella minoriteter? Kartläggning av hälsosituationen bland de nationella minoriteterna samt förslag till förebyggande och hälsofrämjande åtgärder*. [http://www.fhi.se/Documents/Om-oss/redovisade-](http://www.fhi.se/Documents/Om-oss/redovisade-uppdrag/2010/Aterrapportering_regeringsuppdrag_nationella_minoriteters_halsa.pdf)

[uppdrag/2010/Aterrapportering_regeringsuppdrag_nationella_minoriteters_halsa.pdf](http://www.fhi.se/Documents/Om-oss/redovisade-uppdrag/2010/Aterrapportering_regeringsuppdrag_nationella_minoriteters_halsa.pdf). (2013-08-12).

URL 3: European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia. 2004. *Manifestations of Antisemitism in the EU 2002-2003*. http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/184-AS-Main-report.pdf. (2013-08-12).

URL 4: Simon Wiesenthal Center. 2010. *Simon Wiesenthal Center to Issue Travel Advisory for Sweden – Officials Confer With Swedish Justice Minister Beatrice Ask*.

<http://www.wiesenthal.com/site/apps/nlnet/content2.aspx?c=lsKWLbPJLnF&b=4441467&ct=8971903>. (2013-08-12).

